

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
МИКОЛАЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ АГРАРНИЙ
УНІВЕРСИТЕТ**

**ФАКУЛЬТЕТ ТЕХНОЛОГІЙ ВИРОБНИЦТВА
І ПЕРЕРОБКИ ПРОДУКЦІЇ ТВАРИННИЦТВА,
СТАНДАРТИЗАЦІЇ ТА БІОТЕХНОЛОГІЇ**

“Погоджено”

Декан факультету технології
виробництва і переробки
продукції тваринництва,
стандартизації та біотехнології

Михайло ГИЛЬ

“07”

07

2025 р.

“Затверджую”

Перший проректор

Дмитро БАБЕНКО

“07”

07

2025 р.

РОБОЧА ПРОГРАМА З НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Кіннозаводство

освітньо-професійна програма

«Технологія виробництва і переробки продукції тваринництва»

для здобувачів другого (магістерського) рівня 1-го року

очної (денної) форми навчання

на 2025-2026 навчальний рік

Освітній ступінь – Магістр

Галузь знань Н Сільське, лісове, рибне господарство та ветеринарна медицина

Освітня спеціальність Н2 «Тваринництво»

Кваліфікація – Магістр з тваринництва

Мова викладання – українська

Програма відповідає вимогам Освітньо-професійної програми підготовки здобувачів вищої освіти «ТВППТ», затвердженою Вченою радою Миколаївського національного аграрного університету 27.03.2025 р. (протокол №10), чинної згідно наказу по університету №41-О від 01.04.2025 р.

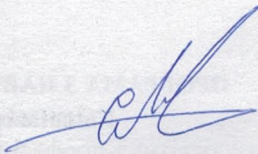
Розробник програми: канд. с.-г. наук, старша викладачка Онищенко Людмила Володимирівна, Миколаївський національний аграрний університет.

Програма розглянута на засіданні кафедри технології виробництва продукції тваринництва факультету технології виробництва і переробки продукції тваринництва, стандартизації та біотехнології Миколаївського національного аграрного університету.

Протокол № 11 від 20. 06. 2025 року.

Завідувач кафедри,

д. с.-г. наук, професор

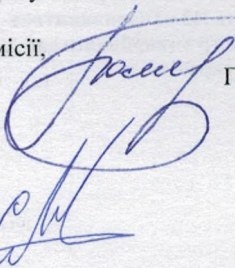

Сергій ЛУГОВИЙ

Схвалено науково-методичною комісією факультету технології виробництва і переробки продукції тваринництва, стандартизації та біотехнології Миколаївського національного аграрного університету.

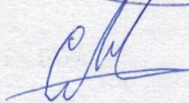
Протокол № 10 від 24. 06. 2025 року.

Голова науково-методичної комісії,
канд. с.-г. наук, доцентка

Галина КАЛИНИЧЕНКО

Гарант СВО "Магістр"
д. с.-г. наук, професор

Сергій ЛУГОВИЙ

Анотація робочої програми з дисципліни « Кіннозаводство»

Зміст дисципліни: Завдання дисципліни полягають у наданні майбутнім спеціалістам знань з біологічних особливостей коней, пов'язаних з їх утриманням, годівлею, розмноженням, поведінкою, адаптацією до умов існування та використання. Походження коней та їх диких родичів, обґрунтування спільного походження та особливостей видової диференціації; умов створення та методів поліпшення та удосконалення порід коней різного призначення; основних напрямків продуктивності та розвитку галузі в близькій і віддаленій перспективі (державне чи приватне конярство). Сучасний стан використання коней і виробництва продукції у конярстві та шляхи його збільшення у господарствах різної форми власності. Значення щодо забезпечення населення основними видами продукції конярства, потреб випробувань коней на іподромах і кінного спорту.

Content of the discipline: The objectives of the discipline are to provide future specialists with knowledge of the biological characteristics of horses related to their maintenance, feeding, reproduction, behavior, adaptation to living conditions and use. The origin of horses and their wild relatives, justification of the common origin and features of species differentiation; conditions for the creation and methods of improving and perfecting horse breeds for various purposes; main directions of productivity and development of The current state of the use of horses and production in horse breeding and ways to increase it in farms of various forms of ownership. The importance of providing the population with the main types of horse breeding products, the needs of horse testing at racetracks and equestrian sports.the industry in the near and long term (state or private horse breeding).

2. Опис дисципліни КІННОЗАВОДСТВО

Галузь знань Н Сільське, лісове, рибне господарство та ветеринарна медицина

Спеціальність Н2 «Тваринництво»

Освітній ступінь – Магістр

Кваліфікація: Магістр з тваринництва

Обов'язкова (вибіркова) компонента Вибіркова

Семестр – 2

Кількість кредитів ECTS – 3,0

Кількість модулів – 2

Загальна кількість годин – 90

Види навчальної діяльності та види навчальних занять, обсяг годин та кредитів:

лекції – 18.

практичні заняття – 18

самостійна робота – 54

Форми підсумкового контрольного заходу – залік

3. МЕТА, ЗАДАННЯ, ОБ'ЄКТ, ПРЕДМЕТ КУРСУ

Місце і роль дисципліни в системі підготовки фахівців

Мета дисципліни: підготовка висококваліфікованих фахівців, які здатні вірно та чітко, відповідно до сучасних вимог вирішувати питання, що виникають перед галуззю. Основне завдання дисципліни – надати студентам ґрунтовні знання та практичні навички щодо оцінки екстер'єру та конституції коней різного напрямку, питань раціонального їх використання; тренінгу та оцінки роботоздатності, організації їх випробувань, а також технології ведення племінного конярства.

Завдання дисципліни: Засвоєння програми з курсу «Кіннозаводство» є базою для формування у майбутніх фахівців технологічної дисципліни, відповідальності за виробництво тваринницької продукції високої якості та реалізації з максимальним економічним ефектом.

В умовах раціонального ведення конярства може дати більш ста видів цінної товарної продукції.

Нині розвитку конярства надається важливе значення тому, що рівень ведення цієї галузі не в повній мірі відповідає сучасним вимогам. Вивчення особливостей технології ведення кожного з напрямків галузі та їх обґрунтування, а також основ економічної ефективності є основним змістом дисципліни «Кіннозаводство»

Предмет дисципліни: напрямки використання коней; методи контролю та обліку ростом і розвитком тварин; розробка параметрів тренінгу та заїздки молодняку; впровадження у виробництво нових технологій вирощування, годівлі з метою підвищення ефективності галузі конярства.

Інтегральна компетентність

Здатність розв'язувати складні задачі дослідницького та/або інноваційного характеру у сфері технології виробництва і переробки продукції тваринництва.

Загальні компетентності (ЗК)

ЗК1. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.

ЗК2. Навички використання інформаційних та комунікаційних технологій.

ЗК3. Здатність спілкуватися іноземною мовою.

ЗК4. Здатність до пошуку, обробки та аналізу інформації, отриманої з різних джерел.

Спеціальні (фахові, предметні) компетентності спеціальності (К)

ФК1. Здатність аналізувати та контролювати безпечність та якість кормів і кормових засобів та живлення тварин.

ФК2. Здатність розробляти, організовувати та здійснювати заходи з підвищення продуктивності тварин, контролю безпечності та якості продуктів їх переробки й ефективності її виробництва.

ФК3. Здатність організовувати та контролювати виконання заходів спрямованих на покращення селекційно-племінної роботи у тваринництві.

ФК4. Здатність моделювати та проектувати технологічні процеси виробництва і переробки продукції тваринного походження.

ФК5. Здатність організовувати підприємницьку і фінансову діяльність та оцінювати економічну ефективність виробництва і переробки продукції тваринного походження.

ФК6. Здатність практично управляти робочими або навчальними процесами у сфері виробництва і переробки продукції тваринного походження, які є складними, непередбачуваними та потребують нових стратегічних підходів.

ФК7. Здатність створювати та застосовувати системи та способи переробки продукції тваринного походження.

ФК8. Здатність розробляти і реалізовувати наукові та прикладні проекти у сфері технологій виробництва та переробки продукції тваринництва та з дотичних до неї міждисциплінарних напрямів з урахуванням технічних, економічних, соціальних, правових та екологічних аспектів.

ФК9. Здатність застосовувати сучасні методи та інструменти для дослідження технологій виробництва та переробки продукції тваринництва, а також забезпечення якості продукції.

ФК10. Здатність зрозуміло і недвозначно доносити власні знання, висновки та аргументацію до фахівців і нефахівців, зокрема до осіб, які навчаються.

7 – Програмні результати навчання

ПРН1. Оцінювати та забезпечувати якість та безпечність технологій виробництва продукції тваринництва, кормів та кормових засобів, рівнів живлення тварин та продукції тваринного походження.

ПРН2. Розробляти, впроваджувати й модернізувати ефективні технології і процеси у сфері виробництва і переробки продукції тваринництва.

ПРН3. Здійснювати дослідження та/або провадити інноваційну діяльність з метою отримання нових знань та створення нових технологій та продуктів в сфері тваринництва та в ширших мультидисциплінарних контекстах

ПРН4. Застосовувати сучасні математичні методи, інформаційні технології та спеціалізоване програмне забезпечення для досліджень і розробок у сфері технологій виробництва і переробки продуктів тваринництва.

ПРН5. Відшуковувати необхідні дані в науковій літературі, базах даних та інших джерелах, аналізувати та оцінювати ці дані.

ПРН6. Будувати та досліджувати моделі технологічних процесів виробництва і переробки продуктів тваринництва, оцінювати їх адекватність, визначати межі застосовності.

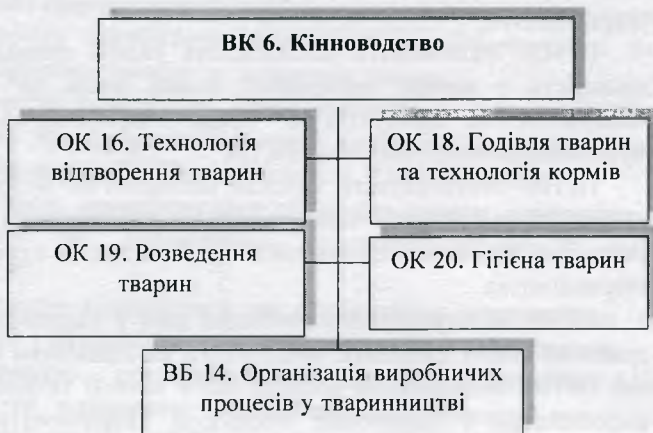
ПРН7. Здійснювати управління складною діяльністю у сфері виробництва і переробки продуктів тваринництва, визначати цілі та завдання, планувати і розподіляти роботи, управляти ресурсами.

ПРН8. Вільно спілкуватись усно і письмово українською мовою та однією з іноземних мов при обговоренні професійних питань, досліджень та інновацій в сфері виробництва і переробки продуктів тваринництва та дотичних проблем.

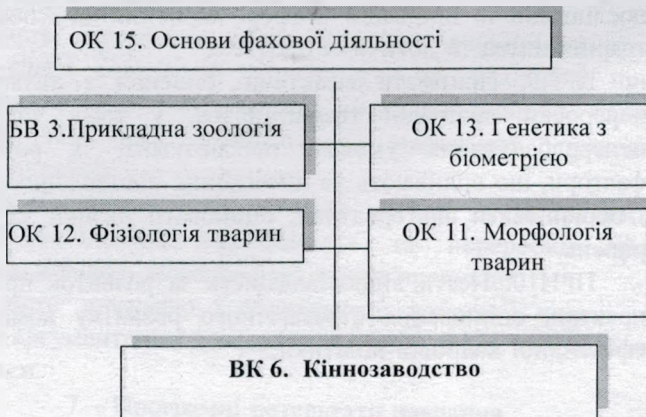
ПРН9. Приймати ефективні рішення з питань виробництва і переробки продукції тваринництва, у тому числі у складних і непередбачуваних умовах, прогнозувати їх розвиток, визначати фактори, що впливають на досягнення поставлених цілей, аналізувати і порівнювати альтернативи, оцінювати ризики та імовірні наслідки рішень.

ПРН10. Нести відповідальність за розвиток професійних знань і практик, оцінювання стратегічного розвитку команди, формування ефективної кадрової політики.

4. Місце дисципліни у структурі навчальних дисциплін

5. Передумови для вивчення дисципліни

6. Структурно - логічна схема навчальної дисципліни

Модулі (блоки змістових модулів)			Найменування змістовних модулів	Розподіл навчального часу за елементами дисципліни (видами занять), години					Термін контр. заходу, тиж-день
найменування	обсяг, год./кред	сума заліко- вих, балів		лекції	лабораторні заняття	практичні заняття	самостійна робота	всього	
Біологія коня	16/0,5	16-10	1. Вступ	1	-	-	2	3	
			2. Походження та одомашнення коней	1	-	1	2	4	
			3. Конституція, екстер'єр та інтер'єр коней	1	-	2	6	9	
Породи коней	14/0,5	8-4	4. Породи коней	1	-	2	6	9	
Відтворення коней	22/1,0	8-5	5. Особливості відтворення коней	1	-	-	4	5	
			6. Вирощування молодняка	1	-	1	4	6	
Використання коней	22/1,0	16-10	7. Робоча продуктивність	2	-	1	2	5	
			8. М'ясна продуктивність	1	-	1	2	4	
			9. Молочна продуктивність	1	-	1	2	4	
			10. Кінний спорт та кінний туризм	2	-	2	4	8	
			11. Табунне конярство	1	-	-	2	3	
			12. Приватне та нетрадиційне конярство	1	-	1	4	6	
Племінна робота в конярстві	16/0,5	12-7	13. Випробування коней як елемент селекційної роботи	2	-	1	6	9	
			14. Організація племінної роботи	1	-	4	4	9	
			15. Державні заходи з розвитку конярства, нове в розведенні, годовлі та використанні коней	1	-	1	4	6	
Всього	90/3,0	60-36	-	18	-	18	54	90	-

7. Зміст навчальної дисципліни

7.1. Розподіл годин / зал. кредитів

Види занять	Загальна кількість годин / кредитів	Розрахункова кількість годин
Лекції	18/0,5	18
Лабораторні заняття	-	-
Практичні заняття	18/0,5	18
Самостійна робота	54/2,0	54
Разом	90/3,0	90

7.2. Склад, обсяг і терміни виконання змістовних модулів

Назва змістовного модуля	Кількість годин	Термін виконання
Біологія коня	16	Відповідно до семестрового навчального плану та графіку навчального процесу
Породи коней	14	
Відтворення коней	22	
Використання коней	22	
Племінна робота в конярстві	16	
Всього	90	x

7.3. Перелік та короткий зміст лекцій

Змістовий модуль 1. Біологія коня

1. Вступ1 год.

Минуле, сучасне і майбутнє конярства в Україні, роль коня в розвитку цивілізації. Історія вітчизняного конярства, умови, що сприяли його розвитку і занепаду. Науково-технічний прогрес та соціально-політичні події ХХ ст. і доля конярства. Заходи щодо поліпшення розвитку галузі.

Стан племінного і користувального конярства в Україні. Зростання ролі приватного конярства та організаційні заходи щодо його поліпшення - сертифікація жеребців-плідників, видача парувальних свідоцтв, реєстрація приплоду, виставки, аукціони, імуногенетичне тестування. Закон України про племінне тваринництво. Положення про ідентифікацію і реєстрацію племінних коней та про централізований облік у племінному конярстві, видання державних книг племінних коней (ДКПК), каталогів жеребців-плідників результатів іподромних випробувань та оцінювань жеребців за біговим чи скаковим класом їх потомків.

Еволюція галузі в умовах ринкових відносин, міждержавні стосунки та виконання рішень Європейської асоціації тваринництва, чистокровного та арабського конярства. Динаміка поголів'я коней у світі, на континентах, у державі. Основні напрями розвитку конярства у перспективі - племінне, робоче, спортивне, продуктивне, туристичне, декоративне, кімнатне, інтелектуальне.

Ключові слова: кобила, жеребець, спортивне конярство, робоче конярство, племінне конярство.

Key words: mare, stallion, sport horse breeding, working horse breeding, breeding horse breeding.

2. Походження та одомашнення коней1 год.

В.О. Ковалевський і його вчення про походження родини конячих. Предки і сучасні дикі родичі коней. Характеристика еквідів за зоологічною систематикою, ареалом, генотипом, зовнішніми ознаками (зріст, масть, волосяний покрив, особливості поведінки), перебігом статевої охоти, жеребності, жереблення. Гібридизація в роді еквідів: парування диких родичів з домашнім конем та між собою. Використання гібридів. Заходи світових і континентальних організацій щодо захисту і збереження диких еквідів для майбутнього.

Етапи і центри одомашнення коней (дослідження В.В. Хвойки, В.О. Вітта, В.І. Бібікової, І.Г. Підоплічко, В.Й. Цалкіна та ін.). Доместикаційні зміни коней: адаптивність, довговічність, плодючість, резистентність, скороспілість, продуктивність. Соціальна поведінка домашніх коней; здатність до спільного захисту, відношення жеребців і кобил до новонародженого приплоду, можливості спорідненого парування (наприклад, батько х дочка, син х мати) за умов утримання в стайнях і табунами. Межа доместикації. Пороодоутворювальний процес як соціальна необхідність.

Ключові слова: еквиди, гібриди, коні, табун, порода

Key words: equids, hybrids, horses, herd, breed

3. Конституція, екстер'єр та інтер'єр коней1 год.

Типи конституції коней та ознаки, за якими вони визначаються. Нервова система, конституція і роботоздатність коней.

Принципи і методи оцінювання екстер'єру коней різного призначення. Вади, які знижують племінну, робочу і товарну цінність коня. Мاستі, відмітини і прикмети коня. Види і правила ідентифікації коней. Проміри, індекси, жива маса, скороспілість, вгодованість та кондиції коней, визначення їх віку за станом третьової поверхні зубів. Алюри, їх види та відмінності. Мічення коней і правила їх фотографування.

Інтер'єр коней різних порід та його ознаки. Можливості прогнозування племінної і продуктивної цінності та походження коней за ознаками їх інтер'єру (типи трансферину, гемоглобіну, оксидази, ДНК-сателіти тощо). УЗІ-діагностика стану кісткової тканини як показник здоров'я і роботоздатності коня.

Ключові слова: конституція, екстер'єр, інтер'єр, коні

Key words: constitution, exterior, interior, horses

Змістовий модуль 2. Породи коней

4. Породи коней1 год.

Породи коней Середньої Азії і Близького Сходу та їх вплив на світове і Європейське конярство. Умови, які сприяли створенню коней спеціалізованих типів - верхових, легкозапряжних та ваговозів. Принципи класифікації порід коней. "Непопулярні" породи та їх доля. Породи коней, найбільш поширені в державі та породи світового значення: верхові - ахалтекінська, арабська, чистокровна та українська; рисисті - орловська, призовий рисак (колишня російська рисиста), американська (стандартbredна) та французька; ваговози - новоолександрівська; місцеві - гуцульська, поліська. Породи коней, що використовуються в господарствах області чи регіону (будьонівська, донська, радянська, торійська, тракененська, шетлендські поні та ін.).

Характеристика породи подається за орієнтовною схемою: час, місце та методи виведення; особливості екстер'єру, проміри, індекси, масть, роботоздатність, рекорди, показники м'ясної і молочної продуктивності; структура породи - типи, лінії, родини; перспективи розвитку і напрями племінної роботи, зони поширення; провідні кінні заводи та племрепродуктори.

Ключові слова: порода, коні, лінія, родина, родовід

Key words: breed, horses, line, family, pedigree

Змістовий модуль 3. Відтворення коней

5. Особливості відтворення коней 1 год.

Завдання відтворення, статеві зрілість, парувальний вік, тривалість племінного використання жеребців і кобил. Закономірності статевих циклів, парувальний сезон, способи стимуляції і методи виявлення охоти і овуляції в кобил. Строки і способи парування кобил, Штучне осіменіння кобил і трансплантація ембріонів. Вплив умов годівлі, утримання і використання коней на статеву активність, якість сперми жеребців і запліднюваність кобил. Методи діагностики жеребності кобил.

Підготовка і проведення парувальної кампанії в господарствах. Роль селекційних центрів (Західний, Південний, Центральний) в організації відтворення поголів'я коней у господарствах різних форм власності. Підготовка жеребців і кобил до парувального сезону, годівля і утримання їх у період парування, контроль перебігу жеребності і профілактика абортів. Догляд за жеребними кобилами та особливості використання їх на роботах. Жереблення, правила присвоєння кличок лошатам. Ведення зоотехнічної документації про парування та жереблення кобил.

Ключові слова: жеребність, лоша, аборт, пологи, парування

Key words: foal, foal, abortion, childbirth, mating

6. Вирощування молодняку1 год

Закономірності росту і розвитку молодняку. Висока якість молозива хороша молочність кобили - запорука міцного здоров'я лошат. Допомога кобилі і лошаті під час жереблення і після нього. Вирощування лошат д

відлучення: підгодівля підсисних кобил і лошат, привчання їх до голосу обслуговуючого персоналу, недоуздка, огляду підшви копит, чищення щіток (пилососом), рухів за поводом тощо. Відлучення лошат та їх вирощування до річного віку. Утримання, годівля, моціон та груповий тренінг молодняку. Принципи годівлі та утримання молодняку віком від 1 до 2 років. Підготовка і проведення заїздки молодняку та його заводського тренування. Організація відправлення молодняку на іподром - транспортування, обладнання автомашин, запаси кормів і води, ветеринарний огляд та необхідні супровідні документи. Раціональна годівля та пасовищне утримання молодняку різного віку - основа його нормального розвитку. Контроль розвитку молодняку за допомогою стандартної і оперативної шкали.

Ключові слова: молодняк, ріст, розвиток, тренінг

Key words: young growth, growth, development, training

Змістовий модуль 4. Використання коней

7. Робоча продуктивність 2 год.

Фактори, які визначають роботоздатність коней: порода і породність, тип, маса, вік, тренуваність, адаптивність, стан здоров'я, умови годівлі, догляд та утримання. Робочі якості коней: тяглове зусилля, швидкість руху, потужність. Робота, яку виконують коні, і категорії та їх визначення. Годівля, особливості напування та утримання робочих коней. Догляд за копитами, визначення розміру підкови (для кожного копита), підковування та профілактика травматизму коней.

Види упряжі і сідел, їх класифікація та будова. Правила використання коней у сідлі та як в'ючних. Загальна експлуатаційна характеристика возів. Кінський причіпний інвентар. Нові конструкції возів-самоскидів, легкових екіпажів, знарядь, інвентарю, упряжі, їх особливості використання і зберігання. Техніка безпеки під час кінних робіт. Досвід кращих господарств із раціонального використання, годівлі та утримання робочих коней.

Ключові слова: упряж, воз, копита, збруя

Key words: harness, cart, hooves, harness

8. М'ясна продуктивність 1 год.

Кінське м'ясо як продукт харчування і сировина для переробної промисловості, його хімічний склад, поживність та дієтичні властивості. Забійна маса і забійний вихід, фактори, які впливають на ці показники. Форми господарств із виробництва конини. Ціни на м'ясних коней і конину під час експорту і на внутрішньому ринку. Категорії вгодованості коней. Раціональна переробка конини, субпродуктів, крові. Шкіряно-хутрова і волосяна сировина.

Ключові слова: конина, забійна маса, грива, субпродукти

Key words: horse, carcass, mane, offal

9. Молочна продуктивність 1 год.

Особливості будови молочної залози і молоковіддачі у кобил. Молоко кобил, його біохімічний склад і технологічна специфіка. Молочна

знайшли відображення в їх екстер'єрі та інтер'єрі. Табунні коні мають товсту і щільну шкіру, яка захищає їх в літню спеку від перегрівання, а взимку від переохолодження. До зими у них відростає волоссяний покрив, довжина якого досягає 9 – 12 см і більше. Табунні коні здатні до зимового випасання; вони можуть добувати траву з-під глибокого снігу (до 70 см) і поїдати багато видів рослин пустель і напівпустель. Жир у коней відкладається під шкірою, на черевній стінці (шаром 4 – 5 см) і в підгивній частини (6 – 8 см), а також на внутрішніх органах.

Ключові слова: табунні коні, порода, гірські пасовища, утримання, плодючість.

Key words: herd horses, breed, mountain pastures, maintenance, fertility.

12. Приватне та нетрадиційне конярство 1 год.

Особливості ведення приватного конярства. Вибір породи коней залежно від виду майбутнього їх використання. Годівля, догляд, утримання. Упряж, її припасування та зберігання. Вози та причепний інвентар. Вибір строків парування кобил. Контроль перебігу жеребності, жереблення, догляд за новонародженими лошатами. Контроль за розвитком молодняку. Вибір місця під забудову ферми. Виробничі та підсобні приміщення і споруди.

Виконання державних вимог щодо ідентифікації і реєстрації приплоду, ліцензування плідників та інших заходів. Створення товариств, об'єднань чи асоціацій з розведення коней певної породи.

Коні в біологічній промисловості: відбір і використання коней на біофабриках. Коні як донори крові для виготовлення лікувальних і профілактичних сироваток проти гангрені, дифтерії, ботулізму, правця, виробництво сироватки жеребних кобил (СЖК) - біологічного стимулятора багатоплідності овець і кіз та синхронізації охоти у свинюматок. Збір та переробка сечі жеребних кобил. Шлунковий сік коней. Техніка його відбору, очищення, характеристика та використання у медичній практиці.

Гіпотерапія: лікувальна верхова їзда (райттерапія) - історія і сучасність справи. Основні лікувальні фактори гіпотерапії - психогенний і біомеханічний. Види лікувальної верхової їзди. Відбір та використання коней у гіпотерапії. Обладнання та різноманітні пристосування для гіпотерапії. Техніка безпеки.

Кобиляче молоко і конина в педіатрії: біохімічний склад кобилячого, коров'ячого і жіночого молока. Використання молока кобил для вигодовування немовлят і виготовлення харчових сумішок для дітей старшого віку. Виготовлення і споживання дітьми "молодого кумису" як лікувального та дієтичного продукту. Молода конина у дитячому харчуванні. Вимоги до кобилячого молока і конини як екологічно чистої сировини для виготовлення продуктів дитячого харчування. Інші види використання: кімнатне, декоративне та інтелектуальне конярство. Коні-ліліпути, їх походження, розповсюдження та використання. Створення порід коней оригінальних мастей і рухів (п'ятиалюрні коні). Верховна їзда різними алюрами на конях без вудил, вуздечки і повода та управління ними.

Ключові слова: поні, біологічна промисловість, донор, біопродуцент

Key words: pony, biological industry, donor, bioproducer

продуктивність кобил різних порід, методи и визначення і шляхи підвищення. Годівля та утримання дійних кобил і лошат. Організація і техніка ручного та машинного доїння і роздоювання кобил. Кумис, його хімічний склад і значення як дієтичного та лікувального продукту. Технологія виробництва натурального кумису з коров'ячого і верблюжого молока, його хімічний склад та властивості.

Ключові слова: молоко, кумис, доїння, лоша

Key words: milk, koumiss, milking, foal

10. Кінний спорт і кінний туризм.....2 год.

Значення, стан і перспективи розвитку кінного спорту. Основні його види: класичні (виїздка, додання перешкод (конкур), триборство), стипль-чез, кінні пробіги, змагання в упряжі на трійках і тачанках, вольтижування, національні кінноспортивні ігри. Організація і робота кінноспортивних баз і поні клубів. Правила проведення змагань. Принципи відбору спортивних коней різного призначення. Особливості годівлі, догляду, тренування і підготовки до змагань спортивних коней. Будівлі, споруди, інвентар. Зоотехнічний, ветеринарний, фізіологічний та антидопінговий контроль у кінному спорті. Профілактика травматизму і стресів у спортивних коней.

Роль кінних заводів, іподромів, кінноспортивних баз, шкіл і секцій у розвитку кінного спорту. Федерація кінного спорту України та її діяльність.

Сучасні види кінного туризму. Обґрунтування вибору маршрутів: їх протяжність, рельєфність, особливості доріг і стежин, водні перепони, бази перепочинку, пасовища тощо. Складність маршруту і тривалість денних переходів. Подорожі на конях історичними місцями, заповідниками, зонами археологічних розкопок, а також гірський, зелений та аграрний туризм.

Комплектування туристичної групи і підготовка до походу: техніка безпеки, основи верхової їзди та управління конем. Спорядження туриста-вершника, верхового і запряжного коня. Режим використання коней. Догляд за кіньми та контроль за їх станом. Правила сідлання і запрягання коней. Вимоги до возів-екіпажів. Обов'язки і відповідальність туристів, дисципліна та управління групою.

Ключові слова: конкур, триборство, виїздка, кінний спорт, туризм

Key words: show jumping, triathlon, dressage, equestrian sport, tourism

11. Табунне конярство.....1 год.

Організація і форми табунного конярства. Особливість табунного конярства полягає в цілодобовому утриманні коней на природних пасовищах. В останні роки табунне конярство набуває важливого значення у зв'язку із збільшенням попиту на конину. Воно дає можливість частково освоювати пустелі, напівпустелі та гірські пасовища, непридатні для інших видів худоби.

М'ясне табунне конярство розвивається в районах країни, які мають великі масиви природних пасовищ.

Під впливом природно-кліматичних умов у табунних коней склалися біологічні особливості, не властиві заводським породам. До них відносяться міцна конституція, висока плодючість, сезонність розмноження, витривалість і пристосування до суворих умов зони проживання. Молодняк табунних коней відрізняється нерівномірністю росту. Особливості, властиві місцевим породам,

знайшли відображення в їх екстер'єрі та інтер'єрі. Табунні коні мають товсту і щільну шкіру, яка захищає їх в літню спеку від перегрівання, а взимку від переохолодження. До зими у них відростає волосяної покрив, довжина якого досягає 9 – 12 см і більше. Табунні коні здатні до зимового випасання; вони можуть добувати траву з-під глибокого снігу (до 70 см) і поїдати багато видів рослин пустель і напівпустель. Жир у коней відкладається під шкірою, на черевній стінці (шаром 4 – 5 см) і в підгивній частини (6 – 8 см), а також на внутрішніх органах.

Ключові слова: табунні коні, порода, гірські пасовища, утримання, плідність.

Key words: herd horses, breed, mountain pastures, maintenance, fertility.

12. Приватне та нетрадиційне конярство1 год.

Особливості ведення приватного конярства. Вибір породи коней залежно від виду майбутнього їх використання. Годівля, догляд, утримання. Упряж, її припасування та зберігання. Вози та причепний інвентар. Вибір строків парування кобил. Контроль перебігу жеребності, жереблення, догляд за новонародженими лошатами. Контроль за розвитком молодняку. Вибір місця під забудову ферми. Виробничі та підсобні приміщення і споруди.

Виконання державних вимог щодо ідентифікації і реєстрації приплоду, ліцензування плідників та інших заходів. Створення товариств, об'єднань чи асоціацій з розведення коней певної породи.

Коні в біологічній промисловості: відбір і використання коней на біофабриках. Коні як донори крові для виготовлення лікувальних і профілактичних сироваток проти гангрен, дифтерії, ботулізму, правця, виробництво сироватки жеребних кобил (СЖК) - біологічного стимулятора багатоплідності овець і кіз та синхронізації охоти у свинюматок. Збір та переробка сечі жеребних кобил. Шлунковий сік коней. Техніка його відбору, очищення, характеристика та використання у медичній практиці.

Гіпотерапія: лікувальна верхова їзда (райттерапія) - історія і сучасність справи. Основні лікувальні фактори гіпотерапії - психогенний і біомеханічний. Види лікувальної верхової їзди. Відбір та використання коней у гіпотерапії. Обладнання та різноманітні пристосування для гіпотерапії. Техніка безпеки.

Кобиляче молоко і конина в педіатрії: біохімічний склад кобилячого, коров'ячого і жіночого молока. Використання молока кобил для вигодовування немовлят і виготовлення харчових сумішок для дітей старшого віку. Виготовлення і споживання дітьми "молодого кумису" як лікувального та дієтичного продукту. Молода конина у дитячому харчуванні. Вимоги до кобилячого молока і конини як екологічно чистої сировини для виготовлення продуктів дитячого харчування. Інші види використання: кімнатне, декоративне та інтелектуальне конярство. Коні-ліліпути, їх походження, розповсюдження та використання. Створення порід коней оригінальних мастей і рухів (п'ятиалюрні коні). Верховна їзда різними аллюрами на конях без вудил, вуздечки і повода та управління ними.

Ключові слова: поні, біологічна промисловість, донор, біопродуцент

Key words: pony, biological industry, donor, bioproducer

15. Державні заходи з розвитку конярства.....1 год.

Закон України “Про племінну справу у тваринництві”. Об’єкти і суб’єкти племінної справи. Нормативно-правові акти з ідентифікації та реєстрації тварин. Положення про ідентифікацію та реєстрацію коней, затверджене наказом Міністерства аграрної політики від 31 грудня 2004 року за № 496.

Ключові слова: конярство, племінний завод, заводська стайня, документація.

Key words: horse breeding, breeding plant, factory stable, documentation.

Всього: 18 год.

7.4. Перелік та короткий зміст практичних занять

Номер змісто вого моду ля	№ п/п	Теми занять	Кількість годин	
			ЛЗ	ПЗ
1	2	3	4	5
1	1	Техніка безпеки при проведенні занять в стайні. Вивчення статей будови тіла коней.	-	2
	2	Особливості екстер'єру коней різних порід і типів.	-	2
	3	Недоліки і вади екстер'єру коней. Бальна оцінка екстер'єру.	-	1
	4	Вимірювання коней і методи визначення їх живої маси. Обробка промірів.	-	1
	5	Визначення віку коней за станом третьової поверхні зубів.	-	1
	6	Масті, відмітини та прикмети коней. Мічення коней.	-	1
2	7	Породи коней України та Миколаївської області.	-	1
3	8	Облік та аналіз заводського використання кобил: розрахунок і аналіз основних показників, що характеризують рівень відтворення конепоголів'я.	-	1
	9	Ріст і розвиток лошат: розрахунок абсолютного, середньодобового та відносного приростів промірів та живої маси лошат і оцінка їх росту та розвитку.	-	1
4	10	Робоча продуктивність коней: розрахунок і порівняння основних показників, що характеризують робочі якості коней (нормальна сила тяги при русі по дорогам з різним коефіцієнтом опору і профілем, при роботі з різноманітними с.-г. знаряддями, при перевезенні вантажів з різною масою; величина виконаної роботи; потужність).	-	
	11	М'ясна та молочна продуктивність коней: розрахунок та порівняння показників м'ясної продуктивності коней; визначення добового надою кобил та за перший місяць лактації.	-	

	12	Кінний спорт: правила проведення кінноспортивних змагань, устаткування та обладнання майданчиків, вимоги до годівлі, догляду та утримання спортивних коней. Сідлання коней.	-	2
5	13	Оцінка коней за походженням: складання та аналіз родоводів.	-	1
	14	Бонітування коней: вивчення основних положень інструкції по бонітуванню коней. Організація проведення та обробка результатів бонітування.	-	1
	15	Племінний облік в конярстві: заповнення форм племінного обліку та племінних свідоцтв на коней. Знайомство з "Паспортом спортивного коня" та правилами його заповнення	-	1
		ВСЬОГО:	-	18

7.5. Темн, форма контролю та перевірки завдань, які винесені на самостійне обов'язкове опрацювання

Модуль	Тема, №	№ п/п	Питання	Форма контролю
1	2	3	4	5
1	1	1	Роль коня в розвитку цивілізації.	колоквіум
	2	2	Характеристика еквідів за зоологічною систематикою, ареалом, генотипом, зовнішніми ознаками.	колоквіум
		3	Використанні гібридів. Заходи світових і континентальних організацій щодо захисту і збереження диких еквідів для майбутнього.	опитування
	3	4	Ознаки мастей.	роб. зошит опитування
		5	Правила описання відмітин на голові та кінцівках коня.	опитування
		6	Кондиції коней.	колоквіум
		7	Фотографування коней.	роб. зошит опитування
		8	"Шкідливі звички" коней.	колоквіум
		9	Організація та проведення виводки коней.	роб. зошит
2	4	10	Породи коней, які розповсюджені у світі, але не мають поширення в Україні (володимирська та радянська ваговозні, ваговозні породи Європи, африканська та французька рисисті, легко запряжні породи Європи, напівкривні верхові європейські породи, верхові породи Північного Кавказу та ін.).	опитування

3	5	11	Штучне осіменіння кобил, трансплантація ембріонів.	ог
		12	Жереблення, правила присвоєння кличок лошатам.	ог
	6	13	Принципи годівлі та утримання лошат віком 1-2 роки.	ог
4	7	14	Техніка безпеки на кінних роботах.	ог
5	8	15	Організація роботи кінно-туристичних баз та поні-клубів.	ог
	11	16	Вибір місця під забудову приватної стайні; виробничі та підсобні приміщення і споруди.	ог
		17	Табунне конярство: форми та основні технологічні прийоми.	г
		18	Використання коней для виробництва лікувальних сироваток.	с
		19	Використання крові і сечі жеребних кобил.	
		20	Лікувальна і профілактична верхова їзда (іпотерапія або райдтерапія).	
		21	Використання шлункового соку коней.	
		22	Шкіряно-хутрова сировина коней. Волосся сировина коней.	
		23	Кінний туризм. Поні-клуби.	
		24	Міні-коні, коні-ліліпути, кімнатні коні.	
		25	Інтелектуальне конярство.	
6	12	18	Суддівські колегії іподромів та їх робота; облік, звітність і публікація результатів випробувань.	
	13	19	Особливості племінної роботи з кінями, які знаходяться у приватній власності громадян держави.	

Контролюється самостійна робота шляхом усних поточних опитувань на колоквіумах, перевіркою робочих зошитів та і підготовкою рефератів та доповіді на обрану тему. Окремі питання в тестового контролю знань з певних тем та модулів.

З метою одержання додаткових балів за бажанням здобути освіти може бути підготовлено реферат з окремої теми (за пог викладачем).

7.6 Питання для поточного та підсумкового контролю знань здобувачів вищої освіти

1. Значення конярства для народного господарства України.
2. Сучасний стан та перспективи розвитку конярства України та Миколаївської області.
3. Основні напрямки конярства. Їх значення в сучасних умовах, перспективи подальшого розвитку.
4. Біологічні особливості коней.
5. Особливості статей будови тіла в коней різних порід і типів. Зв'язок форми та функції.
6. Характеристика господарських типів коней.
7. Вікові та статеві відміни екстер'єру коней.
8. Визначення віку коней по зубам.
9. Вади та недоліки передньої кінцівки коня.
10. Вади та дефекти на голові, шиї, тулубі коня.
11. Вади та недоліки задньої кінцівки коня.
12. Вади та недоліки екстер'єру коней, що обумовлені генотипом.
13. Типи конституції коней. Кондиції коней.
14. Масі коней, їх успадкування. Відмітини та прикмети коней, їх біологічне та розпізнавальне значення.
15. Алюри, їх характеристика. Класифікація порід коней за переважаючим алюром.
16. Способи мічення коней.
17. Проміри, індекси та жива маса коней.
18. Типи вищої нервової діяльності коней, вплив на роботоздатність.
19. Основні принципи класифікації порід коней.
20. Спрощена зоотехнічна характеристика порід коней (за О.С. Красниковим).
21. Чистокровна верхова порода.
22. Тракененська порода.
23. Радянська ваговозна та торійська породи коней.
24. Ахалтекінська порода.
25. Арабська порода.
26. Українська верхова порода.
27. Донська та будьонівська породи.
28. Орловська рисиста порода.
29. Російська рисиста порода.
30. Новоолександрівська ваговозна порода.
31. Гуцульська порода.
32. Використання коней в біологічній промисловості.
33. Особливості біології відтворення коней.
34. Строки і способи парування в конярстві. Режим використання жеребців-плідників.
35. Підготовка та проведення парування в конярстві.

36. Відтворювальна здатність жеребців. Утримання та годівля жереб-плідників в парувальний та непарувальний сезони.
37. Значення та методи ранньої діагностики жеребності.
38. Жереблення. Догляд за підсисними кобилами та лошатами-сисунам перші дні після жереблення.
39. Фактори, що впливають на відтворювальну здатність жеребців та кобил.
40. Облік та аналіз заводського використання кобил.
41. Годівля, утримання та використання жеребних кобил на робо-Профілактика абортів.
42. Утримання і годівля підсисних кобил. Підгодовля лошат.
43. Закономірності росту та розвитку лошат.
44. Контроль за ростом та розвитком лошат. Значення та вік кастру-жеребчиків.
45. Відлучення лошат. Вирощування відлучених лошат.
46. Утримання, годівля і тренінг молодняку у віці 1-2 роки.
47. Оцінювання та відбір ремонтного молодняку.
48. Робоча продуктивність коней, показники її оцінки.
49. Годівля, напування та догляд за робочими кіньми.
50. Рациональне використання робочих коней.
51. Охорона праці і техніка безпеки при кінних роботах.
52. Декоративне та інтелектуальне конярство.
53. Фактори, що впливають на роботоздатність коней
54. Конина: хімічний склад та харчова цінність.
55. Категорій вгодованості коней. Забійна маса та забійний вихід залежн-вгодованості.
56. Вимоги до коней, яких реалізують на м'ясо. Вимоги до м'ясних коней їх експорту.
57. Особливості будови молочної залози і молоковіддачі у кобил. Органі та техніка доїння.
58. Молочна продуктивність кобил і методи її обліку.
59. Кумис: хімічний склад і харчова цінність. Технологія виготовлення.
60. Використання конини та кобилячого молока в педіатрії.
61. Екстер'єрні та біологічні особливості табунних коней.
62. Національні кінні ігри. Кінний туризм.
63. Методи контролю тренуваності спортивних коней.
64. Класичні види кінного спорту, їх коротка характеристика.
65. Вимоги до спортивних коней різного призначення, їх вибір.
66. Особливості утримання, годівлі та догляду за спортивними кіньми.
67. Зоотехнічний, ветеринарний та фізіологічний контроль в кінному с-Допінг-контроль. Попередження стресів і травматизму.
68. Роль кінних заводів, племінних репродукторів, іподромів, кінноспорт шкіл та секцій у розвитку кінного спорту.
69. Нетрадиційне конярство в Україні.
70. Завдання і методи заводського, іподромного тренінгу та випробувань різних порід.

71. Методи і види тренінгу коней. Основні принципи тренування.
72. Види випробувань коней. Вік початку випродувань.
73. Заводський, іподромний тренінг та випробування коней рисистих порід.
74. Заводський, іподромний тренінг та випробування коней верхових порід.
75. Заводський, іподромний тренінг та випробування коней ваговозних порід.
76. Функції іподромів та організація їх роботи. Розвиток іподромної справи України.
77. Особливості племінної роботи в конярстві.
78. Бонітування коней.
79. Відбір в конярстві.
80. Добір в конярстві.
81. Методи розведення коней.
82. Оцінка коней за якістю потомків.
83. Робота з лініями, родинами, маточними гніздами. Кроси ліній.
84. Ідентифікація та паспортизація коней.
85. Оцінка коней за промірами, екстер'єром та конституцією.
86. Оцінка коней за походженням та типовістю.
87. Оцінка племінних коней різного напрямку за роботоздатністю.
88. Зоотехнічний та племінний облік в конярстві.
89. Форми ведення конярства. Способи утримання коней.
90. Виставки, виводки, конкурси, експорт коней.

8. Форма підсумкового контролю, критерії оцінювання результатів навчання та рейтингова оцінка знань здобувачів вищої освіти з дисципліни

Кредитно – модульна система використана для актив аудиторної та самостійної роботи здобувачів вищої освіти. Її передбачає диференціацію навчального матеріалу у вигляді оцінки балів за різними складовими змістовних модулів.

Рейтингова оцінка знань використана для активізації аудиторної та самостійної роботи здобувачів вищої освіти. Вона передбачає диференціювання навчального матеріалу у вигляді оцінки у балах за різними складовими структурно-модульної схеми модулю: її мета – підвищення практичної підготовки здобувачів вищої освіти.

Засвоєння матеріалу лекційного курсу контролюється проведенням тестових опитувань здобувачів вищої освіти на заняттях – по одному опитуванню на кожний модуль. Кожне опитування проводиться по двадцяти тестам.

Здобувачі вищої освіти, які пропустили лекцію, не пізніше наступного тижня подають викладачу для перевірки матеріалу питань пропущеної лекції. За матеріалами пропущених практичних занять проводиться їх відпрацювання.

складання екзамену. При цьому студент може отримати на екзамені до 40 балів. Якщо кількість балів отриманих за екзамен менше 24, то студент отримує незадовільну оцінку.

Розподіл балів, які отримують здобувачі вищої освіти, та шкала оцінювання

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою
90 - 100	A	зараховано
82 - 89	B	
75 - 81	C	
64 - 74	D	
60 - 63	E	
35 - 59	FX	не зараховано з можливістю повторного складання
0 - 34	F	не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

9. Інструменти, обладнання та програмне забезпечення, використання яких передбачає навчальна дисципліна
Лабораторія технологій конярства, вівчарства й козівництва № 220 (38 м²)

Навчальний корпус № 1, вул. Генерала Олексі Алмазова, 73

Спеціальне технічне обладнання:

проектор BENQ MW535 – 1 шт.;

кінська зброя – 1 комплект.

тома ДПК коней – 22 шт.

фотографії коней – 56 шт.

навчальний посібник – 5 прим.

методичні вказівки для проведення п занять – 25 шт.

методичні вказівки для самостійної роботи – 25 шт.

методичні вказівки для написання контрольної роботи – 25 шт.

методичні вказівки з вивчення дисципліни – 25 шт.

10. Перелік рекомендованих літературних джерел та законодавчо-нормативних актів

10.1. Базова література

1. Гопка Б.М., Хоменко М.П., Павленко П.М. Конярство.-К.: Вища освіта, 2014.

2. Практичний посібник з конярства. Утримання, догляд, навчання та використання коней : посібник. Платформа ЄС з питань захисту

тварин. 2019. 37 с. URL:

<https://eu.worldhorsewelfare.org/documents/horseguide/ukranian-version-eu-horse-guide.pdf>

3. Ткачова І. В., Юсюк-Омельницька Т. Популяційні характеристики та концепція збереження генофонду коней новостворюваної Української рисистої породної групи. Науково-технічний бюлетень Інституту тваринництва НААН. 2023. № 130. С. 216-230. URL: <https://ifinaas.org.ua/populyatsijni-harakterystyky-ta-kontseptsiya-zberezhenniyagenofondu-konej-novostvoryuvanoyi-ukrayinskoyi-rysystoyi-porodnoyigrupy/>.

10.2. Допоміжна література

1. Гопка Б.М., Судай В.Д., Скоцик В.Є. Нетрадиційне конярство. – К.: Вища освіта, 2018.

2. Онищенко Л.В. Робочий зошит для виконання лабораторно-практичних робіт для здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти ОПП «Технологія виробництва і переробки продукції тваринництва» спеціальності 204- «ТВППТ» денної та заочної форм здобуття вищої освіти. Миколаїв, МНАУ, 2025, 90 с.

10.3. Законодавчо-нормативні акти

1. Про запровадження ідентифікації і реєстрації коней : наказ Міністерства аграрної політики України від 31 грудня 2004 р. № 496 ; станом на 10 листопада 2023 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0362-05Text>

ДОДАТОК

до робочої програми 2025-2026 н.р. навчальної дисципліни
КІННОЗАВОДСТВО Перелік внесених змін на 2025 -2026 н.р.

№	Зміст змін	Підстава	Примітки
1	додано перелік інструментів та обладнання, використання яких передбачає навчальна дисципліна	більш повно розкривається методика вивчення дисципліни	
2	оновлено перелік рекомендованих літературних джерел та законодавчо-нормативних актів	осучаснення літературного матеріалу	

Розробник програми:

кандидатка с.-г. наук, ст. викладачка

Людмила ОНИЩЕНКО